

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN VĂN KẾT

PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA
HUYỆN ỨNG HÒA – HÀ NỘI

Chuyên ngành : ĐỊA LÍ HỌC

Mã số : 60.31.05.01

LUẬN VĂN THẠC SĨ ĐỊA LÍ HỌC

Người hướng dẫn khoa học: TS. DƯƠNG QUỲNH PHƯƠNG

Thái Nguyên - Năm 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan:

- (i) Luận văn này là sản phẩm nghiên cứu của tôi.
- (ii) Số liệu trong luận văn được trích dẫn có nguồn gốc rõ ràng.
- (iii) Tôi xin chịu trách nhiệm về nghiên cứu của mình.

Tác giả luận văn

Trần Văn Kết

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tôi xin gửi lời cảm ơn đến quý thầy cô đã giảng dạy trong chương trình Cao học chuyên ngành Địa lí học, các thầy cô giáo đang giảng dạy tại khoa Địa Lí, các thầy cô phòng sau đại học, trường ĐHSP Thái Nguyên, những người đã truyền đạt cho tôi những kiến thức hữu ích về chuyên ngành địa lí học, những người đã chỉ bảo, đóng góp ý kiến,.. làm cơ sở cho tôi thực hiện tốt luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn cô giáo, TS. Dương Quỳnh Phương, người đã trực tiếp hướng dẫn khoa học và tận tình giúp đỡ tôi trong suốt thời gian thực hiện luận văn.

Tôi xin gửi lời cảm ơn phòng Kinh tế huyện Ứng Hòa, phòng Thống kê huyện Ứng Hòa, phòng Thư viện trường ĐH KHXH&NV – ĐHQG HN, thư viện trường Sư Phạm Hà Nội, Thư viện Quốc gia, nơi đã tạo điều kiện cung cấp số liệu, tài liệu tham khảo và nhiều thông tin hữu ích khác phục vụ cho tôi trong quá trình thực hiện luận văn.

Sau cùng, tôi xin gửi lời biết ơn sâu sắc đến gia đình, bạn bè, những người luôn động viên, tạo điều kiện cả về vật chất lẫn tinh thần cho tôi trong suốt quá trình học tập cũng như hoàn thành luận văn.

Trong quá trình học tập và nghiên cứu, mặc dù bản thân rất cố gắng, nhưng do thời gian có hạn và kinh nghiệm nghiên cứu chưa nhiều nên luận văn không tránh khỏi những thiếu sót và hạn chế, kính mong nhận được sự góp ý của quý thầy cô và bạn đọc quan tâm để luận văn được hoàn thiện hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái nguyên, tháng 5 năm 2015

Tác giả
Trần Văn Kết

MỤC LỤC

	Trang
Trang phụ bìa.....	
Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục bảng.....	iv
Danh mục hình	v
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP, NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA	12
1.1. CƠ SỞ LÝ LUẬN.....	12
1.1.1. Một số khái niệm	12
1.1.2. Đặc trưng của nền nông nghiệp hàng hóa.....	16
1.1.3. Nội dung phát triển nông nghiệp hàng hóa.....	20
1.2. CƠ SỞ THỰC TIỄN.....	24
1.2.1. Vai trò của nông nghiệp hàng hóa đối với phát triển kinh tế - xã hội ở Việt Nam	24
1.2.2. Các nhân tố ảnh hưởng đến sự phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Việt Nam	30
Tiểu kết chương 1	35
Chương 2: THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA HUYỆN ỦNG HÒA, HÀ NỘI	36
2.1. Các nhân tố ảnh hưởng đến sự phát triển nông nghiệp hàng hóa huyện Ủng Hòa.....	36
2.1.1. Vị trí địa lí	36
2.1.2. Các nhân tố tự nhiên	38
2.1.3. Các nhân tố kinh tế - xã hội.....	42
2.1.4. Đánh giá chung.....	44
2.2. Thực trạng phát triển nông nghiệp hàng hóa huyện Ủng Hòa.....	47

2.2.1. Khái quát chung.....	47
2.2.2. Thực trạng phát triển nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hóa huyện Ứng Hòa.....	49
2.2.3. Hiệu quả của việc phát triển nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hóa huyện Ứng Hòa.....	70
2.2.4. Những vấn đề đặt ra đối với việc phát triển nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hóa huyện Ứng Hòa.....	73
Chương 3: ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP HÀNG HÓA HUYỆN ỨNG HÒA, HÀ NỘI.....	77
3.1. Định hướng phát triển nông nghiệp hàng hóa huyện Ứng Hòa đến năm 2020..	77
3.1.1. Những căn cứ để đưa ra định hướng phát triển nông nghiệp hàng hóa huyện Ứng Hòa đến năm 2020.....	77
3.1.2. Những định hướng cụ thể.....	82
3.2. Các giải pháp chủ yếu để phát triển nông nghiệp hàng hóa huyện Ứng Hòa	85
3.2.1. Tổ chức sản xuất và sử dụng đất	85
3.2.2. Giải pháp về khoa học công nghệ và khuyến nông.....	86
3.2.3. Giải pháp về vốn đầu tư	89
3.2.4. Tăng cường cơ sở hạ tầng và cơ sở vật chất kỹ thuật.....	91
3.2.5. Xúc tiến thương mại và tiêu thụ sản phẩm	92
3.2.6. Sử dụng nguồn nhân lực hợp lí và có hiệu quả	93
KẾT LUẬN	94
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CÓ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN VĂN ...	96
TÀI LIỆU THAM KHẢO	97

DANH MỤC BẢNG

STT	Tên bảng	Trang
1	Bảng 2.1. Cơ cấu giá trị nông nghiệp trong cơ cấu kinh tế của huyện Ứng Hòa giai đoạn 2009 - 2014	47
2	Bảng 2.2. Chuyển dịch cơ cấu nông nghiệp Ứng Hòa giai đoạn 2009-2014	48
3	Bảng 2.3. Diện tích, năng suất và sản lượng lúa huyện Ứng Hòa và toàn thành phố Hà Nội giai đoạn 2009 - 2014	51
4	Bảng 2.4. Diện tích lúa cả năm phân theo đơn vị hành chính huyện Ứng Hòa giai đoạn 2009 – 2013	52
5	Bảng 2.5. Số lượng đàn gia súc, gia cầm huyện Ứng Hòa giai đoạn 2009-2014	56
6	Bảng 2.6. Sản lượng thịt gia súc, gia cầm huyện Ứng Hòa giai đoạn 2009-2014	56
7	Bảng 2.7. Số lượng và sản lượng thịt đàn gia súc, gia cầm huyện Ứng Hòa và thành phố Hà Nội giai đoạn 2009 - 2013	57
8	Bảng 2.8. Giá trị sản phẩm trên một ha đất nông nghiệp	70
9	Bảng: 3.1. Dự báo xu hướng biến động sử dụng đất huyện Ứng Hòa đến năm 2020	81

DANH MỤC HÌNH

STT	Tên hình	Trang
1	Hình 2.1. Bản đồ hành chính huyện Ứng Hòa, Hà Nội	37
2	Hình 2.2. Bản đồ nguồn lực phát triển nông nghiệp huyện Ứng Hòa	46
3	Hình 2.3. Giá trị sản xuất nông nghiệp huyện Ứng Hòa 2009 – 2014	47
4	Hình 2.4. Cơ cấu ngành thủy sản huyện Ứng Hòa giai đoạn 2009 – 2014	59
5	Hình 2.5. Bản đồ hiện trạng phát triển nông nghiệp huyện Ứng Hòa	60
6	Hình 2.6. Bản đồ tổ chức lãnh thổ nông nghiệp huyện Ứng Hòa	69

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Trong lịch sử phát triển của xã hội loài người, nông nghiệp là ngành sản xuất vật chất lâu đời nhất. Nhân loại đã trải qua nhiều phương thức sản xuất nhưng sản xuất nông nghiệp vẫn có vai trò quan trọng trong hoạt động kinh tế xã hội của loài người. Nông nghiệp không chỉ cung cấp trực tiếp lương thực, thực phẩm cho đời sống hàng ngày của con người mà còn là hoạt động cung cấp nguyên liệu quan trọng cho công nghiệp chế biến, tạo nguồn hàng xuất khẩu. Bên cạnh đó, nông nghiệp còn đóng vai trò to lớn trong việc sử dụng, bảo vệ đất, nguồn nước cũng như cải thiện môi trường.

Ở Việt Nam, trong những năm qua, nền kinh tế thị trường định hướng XHCN đã đạt được những kết quả đáng khích lệ, trong đó ngành nông nghiệp đã từng bước chuyển dịch cơ cấu sản xuất theo hướng hàng hóa và có những đóng góp rất quan trọng cho nền kinh tế quốc dân. Đảng và nhà nước ta cũng đã có nhiều chủ trương và giải pháp nhằm thúc đẩy sự chuyển dịch kinh tế nông nghiệp và nông thôn theo hướng đi từ nền kinh tế tự cấp nhỏ lẻ lên nền kinh tế hàng hóa hiện đại, đáp ứng yêu cầu hội nhập nền kinh tế khu vực và thế giới, đặc biệt khi chúng ta đã tham gia thực hiện AFTA, tham gia APEC, và ra nhập WTO.

Nông nghiệp nước ta có thế mạnh về đất đai, lao động và có khả năng đa dạng hóa sản phẩm, nhưng chúng ta cũng có nhiều điểm yếu: cơ sở vật chất kỹ thuật, khoa học công nghệ, sản xuất và chế biến, trình độ quản lý,... Những hạn chế đó làm cho chất lượng sản phẩm còn thấp, giá thành sản xuất chưa cao, hiệu quả sản xuất thấp, hạn chế tính cạnh tranh. Để hội nhập với thị trường khu vực và quốc tế, giữ được thị trường trong nước, chúng ta cần đẩy mạnh phát triển nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hóa.

Ứng Hòa là một huyện của Hà Nội, với 28 xã và 1 thị trấn. Tổng diện tích đất tự nhiên của huyện là 18.375,68 ha. Trong đó đất nông nghiệp khoảng 12.809,66 ha chiếm 69,71% diện tích đất tự nhiên của huyện. Ứng Hòa, là một huyện thuần nông, có nhiều lợi thế cả về tự nhiên và kinh tế - xã hội để phát triển sản xuất nông nghiệp theo hướng hàng hóa. Trong những năm qua, sản xuất nông nghiệp đạt được những thành tựu khá vững chắc. Năm 2010, giá trị sản xuất nông, lâm, thủy sản của huyện đạt 3.613,8 tỉ đồng chiếm 36,7% trong tổng giá trị sản xuất toàn huyện. Khu vực nông nghiệp thu hút hơn 76% lực lượng lao động của huyện. Tuy nhiên, trong quá trình CNH, HĐH, diện tích đất nông nghiệp ngày càng giảm, sản xuất nông nghiệp của huyện vẫn chưa chuyển mạnh sang sản xuất hàng hóa gắn với thị trường, thu nhập từ sản xuất nông nghiệp còn thấp, đời sống của người nông dân còn gặp nhiều khó khăn.

Để sản xuất nông nghiệp của huyện tiếp tục ổn định và phát triển, mang lại hiệu quả kinh tế cao trong giai đoạn hiện nay cũng như có định hướng chiến lược cho tương lai, những nghiên cứu về sự phát triển nông nghiệp cần phải có sự nhìn nhận đúng vai trò, đánh giá một cách khách quan các nguồn lực cho phát triển nông nghiệp của huyện theo hướng sản xuất hàng hóa, đồng thời phải có những giải pháp phát triển nông nghiệp phù hợp.

Xuất phát từ những lí do trên, tôi lựa chọn hướng nghiên cứu: ***“Phát triển nông nghiệp hàng hóa huyện Ứng Hòa, Hà Nội”***.

2. Lịch sử nghiên cứu đề tài

Trong những năm qua đã có nhiều công trình nghiên cứu khoa học cấp nhà nước, luận án tiến sĩ, sách báo, tạp chí nghiên cứu về vấn đề phát triển nông nghiệp hàng hóa:

- Trần Xuân Châu “Phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Việt Nam: thực trạng và giải pháp”, Nxb CTQG, 1994.

- Lương Xuân Quỳ “Những biện pháp tổ chức và quản lý để phát triển kinh tế nông nghiệp hàng hóa và đổi mới cơ cấu kinh tế nông thôn Bắc Bộ”, Nxb Nông nghiệp, Hà Nội, 1996.

- Luận án tiến sĩ của Nguyễn Văn Huân “Dịch vụ sản xuất nông nghiệp cho hộ tự chủ sản xuất kinh doanh để phát triển sản xuất hàng hóa ở đồng bằng Bắc Bộ”.

- Luận án tiến sĩ của Nguyễn Quang Hồng tại Học viện CTQG Hồ Chí Minh “Phát triển nông nghiệp hàng hóa định hướng XHCN ở Việt Nam”, Hà Nội, 1993.

- Bên cạnh các công trình nghiên cứu có tính chất hệ thống, quy mô lớn, nông nghiệp nói chung và nông nghiệp hàng hóa nói riêng cũng là một chủ đề rộng lớn, có sức hấp dẫn đối với các nghiên cứu sinh và được các nghiên cứu sinh lựa chọn làm đề tài cho luận văn của mình.

- Đề tài “Phát triển nông nghiệp hàng hóa ở Việt Nam: Thực trạng và giải pháp”, Luận văn thạc sĩ kinh tế, Đặng Tố Tâm. Đây là công trình nghiên cứu sâu về phát triển nông nghiệp theo hướng sản xuất lớn, sản xuất hàng hóa.

- Đề tài “Phát triển nông nghiệp bền vững ở Việt Nam”, Luận văn thạc sĩ kinh tế, Vũ Văn Năm. Đây là đề tài đã nêu khái quát về phát triển nông nghiệp bền vững ở Việt Nam nói chung mà chưa đi sâu tới các vùng, miền và địa phương cụ thể.

Nhìn chung, các công trình nghiên cứu của các tác giả nêu trên thường chỉ đi sâu nghiên cứu một mặt hoặc một vấn đề cụ thể nào đó của sự phát triển nông nghiệp hàng hóa như: tính chất định hướng XHCN của nền nông nghiệp hàng hóa (Nguyễn Quang Hồng), dịch vụ cho kinh tế hộ (Nguyễn Văn Huân), quá trình chuyển dịch từ nền nông nghiệp tự cung tự cấp lên nông nghiệp hàng hóa (Lương Xuân Quỳ), hoặc kinh tế hàng hóa nông thôn nói chung. Công trình nghiên cứu của Trần Xuân Châu đã nghiên cứu khá sâu sắc và toàn diện về lí luận và thực tiễn phát triển nông nghiệp hàng hóa ở nước ta từ đó chỉ ra